

Една дама и много кавалери

До втори петли продължи веселието у Богдан Топала. Беше съботна вечер. Прозорците на къщата, вилен тип, хвърляха дантелени отблясъци в полегатия двор. Мълчаливо се вслушваха в гълчавата двата кипариса, застанали като бдителни стражи от двете страни на стълбището. Острите им върхове нощем брояха звездите, а денем се хвалеха с тежката си зелена премяна.

Все по-чести ставаха запивките в тая самотна къща, поникнала в западния край на селото. Присъстващите бяха всякога едни и същи, ала Нойо Мартинов беше най-очакваният гост, защото беше тарторът на компанията.

– Няма ли те тебе, купон не става – ласкаеше го Топала и това зареждаше с добро настроение душата на Нойо.

Първа пристигаше Мирослава, запасваше престилка и започваше да шета. Слагаше стъклена ваза с лалета в гостната, нарязваше салата, тъкмеше разни лакомства за мъжете. Пейчо Филото – плешив, с тъмни очила, които не сваляше от носа си, разправяше, че съдбата е натоварила Мирослава с големи задачи: да не оставя непригледана нито една изоставена душа в препиканото от съдбата село Криводол. Смятала Мирка, че смисълът на нейното земно присъствие е да утешава и насърчава стари и болни човешки останки, които все още топят опразнените семейни гнезда. Имаше жени – това бяха

предимно баби, които я одумваха по пейките пред къщите, че не върви като хората в правия път, а кара през просото, живее неправилно и разпуснато.

Когато кметът на селото успя да осигури безплатен обяд за социално слабите нашенци, Мирослава предложи да разнася с канчета храна по къщите. Очакваха я гладни, изоставени от роднините си несретници, и тя си хареса ролята на многодетна майка, която трябваше да спасява захвърлени деца.

Топала подаде запалена цигара на Мирослава и попита не без присмех:

– Нахрани ли твоята колония и този божи ден?

– Всичко е наред, без оплаквания... То какво ли правя – доставям им по една трохичка живот – каза Мирослава.

– Раздаваш, ама себе си забравяш – усмихна се Топала. – Хич не се жалиш.

– Аз съм права и здрава, какво ми е?

– Добре, добре. Но защо все по-рядко се смееш? Е, това не вреди на никого, нали? И ние те задяваме, губим ти времето.

– Жалко, че не си си харесал още някоя нашенка.

– А, не ме търси за любовни чувства, Миро... Аз отдавна съм сдал поста и нямам време за тичане по фустите. Женкарят у мене умря.

– Сдал поста... Нали гледам как ви играят очите, когато мернете нещо по-младичко!

Мирослава мина в кухнята да довърши приготвянията за вечерта.

На купона последен дойде Коста Ранков. Спря на стълбището и наду кларнета, с който не се разделяше никога. Така известяваше пристигането си. Отзоваваше се на всяка покана за веселба. Свири, свири, па мушне

под мишница кларнета и продължава на глас песента. За него се носеха легенди – навремето, като млад музикант, ходел в съседното село да учи занаят при прочут кларнетист. Старият майстор го съветвал и поправял, ругаел и насърчавал. Един зимен ден Ранков погледнал през прозореца: вълн валял сняг, тежък, пухкав, бързал да затрупа къщи и пътища. Коста се сбогувал, изскочил вълн и яхнал белезникавото си магаре, което клепело уши под навеса и от време на време проревавало, за да напомни на стопанина си, че окъсняват. Навлезли в дъбовата гора, снегът се сипел като из гъсто сито. По едно време Ранков зърнал в белия полумрак чифт хищни очи. Вълк! Сигурно е гладен, дебне от разстояние и се кани да нападне закъснелите странници. Вълкът скъсявал разстоянието, дори се облизвал и поръмжавал. Ами сега? Ранков слязъл от магарето, сглобил кларнета и го надул. Пръстите му били премръзнали, но подел тежка песен за дълга трапеза. От време на време пресичал на нашенско хоро, заситнял дори и ръченица. Не щеш ли, горският звяр взел да забавя стъпка, докато съвсем изостанал и завил през храсталаците в друга посока. Най-сетне изгрели светлините на Криводол и Ранков ускорил крачка. Прибрал се у дома. Същата вечер поканил акрани и музиканти и до сутринта се веселили. „Яжте и пийте, втори живот живея, братя! – вдигал каната Ранков. – Целувам моето кларне-спасител. Ако не беше в пояса ми, утре щяхте да ковете кръста ми.“

Всички знаеха, че Ранков си пада по Мирослава, но тя не удостоява задирките му с внимание. Кадънката го подигра веднъж: „И ти като твоя вълк в корията, дебнеш козата, ама тя не се дава – или блее, или мълчи, и това ти връзва ръцете. Нали?“

– Мире, може ли един страстен танц? – Ранков пърга-
во се надигна и отмери кавалерски поклон пред жената,
която пиеше чай.

– Аз съм едничка дама с много кавалери в тая къща
и не знам първо на кого да угодя! – викна да се смее Ми-
ра. – Преди тебе бате Нойо ме покани, така че ти ще бъ-
деш вторият ми кавалер.

– Стига с тоя Нойо, той ако беше мъж на място, Када-
фи нямаше да го екстрадира обратно в Криводол.

– Все пак Нойо е видял свят, а ти тука надуваш клар-
нето за тоя, дето духа.

– Така е, много съм ходил, много съм любил – кимна
Нойо Мартинов.

– И много патил – добави Ранков. – Любимата ти от-
летя в друг свят, а ти газиш нашенски тръни.

– Коста, не се рови в живота на бате Нойо. Той ще се
оправи някак, ами ти?

– Какво, да не съм улав... И аз ще я наредя някой ден,
тогава има да ме поглеждаш завистливо. А ти, дето тол-
кова горчиви хапчета без вода си гълтала в тоя живот,
ще видим докъде ще стигнеш.

– Докъде бре, Коце?

– До кривата круша на твоя инат.

Кой за какво се ражда

Беше слабовата, жилава, женствеността още не бе
я напуснала съвсем, ала Нойо не гледаше на нея като
на същество от нежния пол, с което можеше да преспи.
Тя беше някаква негова рода и той добре знаеше колко